

SIVISTYSVALIOKUNNAN LAUSUNTO 12/2013 vp

Valtioneuvoston kirjelmä Suomen liittymisestä eurooppalaiseen translationaalisen lääketie- teen tutkimusinfrastruktuurikonsortioon (EATRIS ERIC -konsortioon liittyminen)

Suurelle valiokunnalle

JOHDANTO

Vireilletulo

Eduskunnan puhemies on 7 päivänä kesäkuuta 2013 lähettänyt valtioneuvoston kirjelmän Suomen liittymisestä eurooppalaiseen translationaalisen lääketieteen tutkimusinfrastruktuurikonsortioon (EATRIS ERIC -konsortioon liittyminen) (U 33/2013 vp) käsiteltäväksi suureen valiokuntaan ja samalla määrännyt, että sivistysvaliokunnan on annettava asiasta lausuntonsa suurelle valiokunnalle.

Asiantuntijat

Valiokunnassa ovat olleet kuultavina

- opetusneuvos Marja-Liisa Niemi ja hallitusneuvos Satu Paasilehto, opetus- ja kulttuuriministeriö.

Lisäksi kirjallisen lausunnon ovat antaneet

- Suomen Akatemia
- Suomen molekyyllilääketieteen instituutti FIMM.

VALTIONEUVOSTON KIRJELMÄ

Ehdotus

Suomen on tarkoitus liittyä perustajajäsenenä eurooppalaiseen EATRIS ERIC -tutkimusinfrastruktuurikonsortioon, jonka isäntämaa on Alankomaat. Suomi sitoutuisi alkuvaiheessa jäseneksi viideksi vuodeksi. Suomen kansalliseksi koordinoivaksi yksiköksi on tarkoitus nimetä Helsingin yliopiston Suomen Molekyyllilääketieteen Instituutti (Institute for Molecular Medicine Finland, FIMM). FIMM koordinoi kansallista EATRIS ERIC -toimintaa, jossa ovat mukana Itä-Suomen yliopisto, Tampereen yliopisto, Turun yliopisto sekä Teknologian tutkimuskeskus VTT. Tämän kokonaisuuden avulla vastataan jäsenyyden edellyttämästä kansallisen EATRIS-

infrastruktuurin rakentamisesta ja palveluiden tuottamisesta.

Suomen on tarkoitus perussäännön mukaisesti nimetä enintään 2 henkilöä käyttämään kansallista päätösvaltaa EATRIS ERIC -konsortion perussäännön mukaisessa jäsenten kokouksessa, joka on ylin päättävä elin. Jäsenten kokous päättää EATRIS-tutkimusinfrastruktuurin toiminnasta, rahoituksesta ja jäsenmaksun suuruudesta, sekä tarvittaessa infrastruktuurin lakkauttamisesta. Jäsenten kokous myös päättää tieteellisen johtajan ja pääjohtajan sekä ylimpien toimihenkilöiden valinnasta ja erottamisesta.

Osallistumisesta aiheutuvat kulut koostuvat perussäännön mukaisesta jäsenmaksusta, kansallisen tutkimusinfrastruktuurin ylläpitämisestä

tä ja infrastruktuuripalveluiden tuottamisesta EATRIS ERIC:ille.

Perustajajäseneksi liittyminen edellyttää, että Suomi toimittaa isäntämaalle allekirjoitetun sitoumuksen osallistua EATRIS ERIC:iin perustajajäsenenä. Sitoumus annettaisiin perussäännön mukaisesti seuraavan viiden vuoden ajaksi.

Alankomaiden opetus-, kulttuuri- ja tiedeminstieriö on lähettänyt 15.2.2013 Euroopan komissiolle ERIC-asetuksen mukaisesti EATRIS ERIC -hakemuksen, johon liittymisen on vahvistanut Alankomaiden lisäksi Italia, Tanska ja Tshekki jäsenenä ja Ranska tarkkailijajäsenenä. Perustajajäseneksi haluavien maiden on mahdollista liittyä EATRIS ERIC:iin myös hakemuksen jättämisen jälkeen, mutta ennen kuin komissio on tehnyt asiasta päätöksen. EATRIS ERIC:in valmistelussa on ollut mukana kaikkiaan yhdeksän maata: Alankomaat, Espanja, Italia, Norja, Ranska, Saksa, Suomi, Tanska ja Tshekki. Lisäksi uusina ehdokkaina ovat kiinnostuksensa ilmoittaneet Portugali, Slovenia, Turkki ja Viro.

Komission on tarkoitus tehdä päätös EATRIS ERIC:in perustamisesta kesäkuussa 2013. EATRIS ERIC saa oikeushenkilöllisyyden, kun komission päätös on tehty. Päätös julkaistaan unionin virallisessa lehdessä. Tämän jälkeen EATRIS ERIC:iin voidaan ottaa uusia jäseniä perussäännön mukaisin menettelyin.

Valtioneuvoston kanta

Valtioneuvosto katsoo, että Suomen liittyminen EATRIS ERIC:iin vahvistaa suomalaisen tutkimuksen laatua ja kansainvälistä vaikuttavuutta, luo uusia mahdollisuuksia perustutkimustulosten hyödyntämiseen väestön terveyden edistämiseksi sekä tukee uusien innovaatioiden syntymistä ja tuotannollista toimintaa. Siten liittyminen on Suomen edun mukaista.

Valtioneuvosto esittää, että Suomi liittyisi EATRIS ERIC:iin sen perustajajäsenenä tai niin pian kuin aikataulujen perusteella on mahdollista.

VALIOKUNNAN KANNANOTOT

Perustelut

Eurooppalaista tutkimusinfrastruktuurikonsortiota (ERIC) koskeva neuvoston asetus annettiin vuonna 2008. Asetuksessa määritellään ERIC:n oikeudellinen asema ja muut keskeiset toimintapuitteet ja rakenteet. Asetuksessa valtuutetaan komissio päättämään tutkimusinfrastruktuuriin osallistuvien jäsenmaiden hakemuksen perusteella, voidaanko infrastruktuurille myöntää eurooppalaisen tutkimusinfrastruktuurikonsortion asema. Valtioneuvoston kirjelmän mukaan Suomen on tarkoitus liittyä perustajajäsenenä eurooppalaiseen translationaalisen lääketieteen EATRIS ERIC -tutkimusinfrastruktuurikonsortioon, jonka isäntämaa on Alankomaat. Suomi sitoutuisi alkuvaiheessa jäseneksi viideksi vuodeksi. Viiden vuoden jälkeen jäsen voi halutessaan erota konsortioista.

Valiokunnan saaman selvityksen mukaan perustutkimuksen ja kliinisen tutkimuksen väliin

jäävää translationaalista eli niveltävää lääketiedettä tulee vahvistaa, jotta tutkimuksesta saata- vat innovaatiot voidaan hyödyntää. Kehitystyö on kuitenkin kallista ja pitkäkestoista, joten yksittäisten yliopistojen tai instituuttien on vaikeaa toimia yksin. Sen vuoksi valiokunta pitää erittäin tärkeänä konsortiohanketta. Tarkoitus on tarjota huipputason tutkimusinfrastruktuurikokonaisuus, joka tehostaa lääketieteellisen ja biologisen perustutkimuksen tulosten ja keksintöjen muokkaamista. Tämä edesauttaa uusien terveydenhuollon sovelluksien syntymistä ja tukee mm. diagnostisten menetelmien, lääkkeiden ja muiden hoitomuotojen kehittämistä ja sairauksien ehkäisyä sekä uusien innovaatioiden syntymistä. EATRIS ERIC tarjoaa tutkimuslaitteiden ja aineistojen lisäksi yhteisten toimintaprosessien koordinoitua ja laadunhallintaa, antaa tukea jäsenmaiden lainsäädäntöjen eroista johtuvien kysymysten ratkaisemiseen sekä koor-

dinot tutkijoiden pääsyä tutkimuksen kannalta parhaiten soveltuviin suorituspaikkoihin.

Valiokunta korostaa, että Suomella on EATRIS-tutkimusinfrastruktuurissa merkittävä rooli. Suomi on ollut mukana EATRIS:n valmisteluissa vuodesta 2008 lähtien, ja konsortioon on tällä hetkellä sitoutunut kolmen yliopiston yksiköitä ja VTT. Suomi vastaa valmistelun perusteella yhdestä tutkimusinfrastruktuurin viidestä osakokonaisuudesta, biomarkkereista. Biomarkerit ovat biologisia merkkiaineita, joiden avulla voidaan mm. arvioida sairastumisen riskiä, tarkemmin diagnosoida sairauksia sekä ennustaa hoitovastetta. Biomarkerit auttavat kehittämään parempia hoitoja, ja ne ovat myös henkilökohtaisen lääketieteen soveltamisen edellytys. EATRIS:ssa kehitetään ja validoidaan biomarkkereita mm. hyödyntäen biopankkien aineistoja.

Valiokunta yhtyy asiantuntijoiden näkemykseen, että liittyminen EATRIS ERIC -hankkeeseen on erittäin merkittävä suomalaisen lääketieteen tutkimuksen korkean laadun ja kansainvälisen vaikuttavuuden vahvistamiseksi. Hankkeen avulla voidaan edistää tehokkaasti kliinistä lääketieteellistä tutkimusta, kansainvälistä yhteistyötä ja potilaiden yksilöllistä ja kustannustehokasta täsmähoitoa. Myös suomalaiselle teollisuudelle avautuu mahdollisuuksia käyttää EATRIS:n palveluksia.

Edellä todetun perusteella sivistysvaliokunta kannattaa sitä, että Suomi liittyy perustajajäse-

nenä EATRIS ERIC -tutkimusinfrastruktuuri-konsortioon.

Suuri valiokunta on viimeksi 14.6.2013 kiinnittänyt vakavaa huomiota U-asioiden oikea-aikaiseen toimittamiseen eduskunnalle. Komission on tarkoitus tehdä päätös EATRIS ERIC:n perustamisesta kesäkuussa 2013. Sivistysvaliokunta ei pidä hyväksyttävänä, että valtioneuvoston U-kirjelmä on annettu eduskunnalle niin myöhään (6.6.2013), että valiokunnalla ei eduskunnan kevätistuntoaikataulu huomioon ottaen ole ollut mahdollisuutta perehtyä asiaan asianmukaisesti ja samalla varmistaa, että Suomi on yksi EATRIS ERIC -konsortion perustajajäsenistä.

Lausunto

Lausuntonaan sivistysvaliokunta ilmoittaa,

että se kannattaa Suomen liittymistä perustajajäsenenä EATRIS ERIC -tutkimusinfrastruktuuri-konsortioon, ja esittää

että suuri valiokunta edelleen kiinnittää valtioneuvoston huomiota eduskunnalle annettavien U- kirjelmien oikea-aikaisuuteen niin, että valiokunnilla on riittävästi aikaa perehtyä asiaan.

Helsingissä 19 päivänä kesäkuuta 2013

Asian ratkaisevaan käsittelyyn valiokunnassa ovat ottaneet osaa

pj. Raija Vahasalo /kok
 vpj. Inkeri Kerola /kesk
 jäs. Ritva Elomaa /ps
 Eeva-Johanna Eloranta /sd
 Jukka Gustafsson /sd
 Leena Harkimo /kok
 Pauli Kiuru /kok
 Kimmo Kivelä /ps

Sanna Lauslahti /kok
 Silvia Modig /vas
 Mikaela Nylander /r
 Tuula Peltonen /sd
 Tuomo Puumala /kesk
 Simo Rundgren /kesk (osittain)
 Pauliina Viitamies /sd (osittain).

Valiokunnan sihteerinä on toiminut

valiokuntaneuvos Marjo Hakkila.